©2013 DAZCo, *Danesh Afarand Zistagen Co., IRAN*
ISSN: 2228-5849 *Quarterly of Education Strategies in Medical Sciences 2013; 6(1): 25-30*

Readiness for Implementation of Knowledge Management in Universities; the Viewpoint of Faculty Members of Mashhad Islamic Azad University

ARTICLE INFO

Article Type
Research Article

Authors
Khodaei Matin S.* *MSc,*
Mousavi M.[1] *PhD,*
Zabihi MR.[2] *PhD*

ABSTRACT

Aims Nowadays universities, as the pivotal centers of engendering and disseminating of knowledge due to their functional nature, can gain the maximum advantage of knowledge management. For this purpose, for effective implementation of the knowledge management, rudimentary investigation of its implementation is of huge importance. Therefore, the present study was done aiming at assessing the status of "organizational culture", "organizational structure" and "information technology infrastructure" in line with the implementation of the knowledge management.

Methods This descriptive survey research was conducted on the 559 faculty members of Islamic Azad University of Mashhad branch in 2011 to 2012 and 75 people were selected to be included in the study using stratified random sampling. For data collection, a two-section questionnaire including demographic questions and 50 items in three subsections were used. Descriptive statistics method, single-sample T-test, analysis of variance and Freidman tests have been applied to analyze data using SPSS 17 software.

Results The readiness of Islamic Azad University of Mashhad to implement the knowledge management at all aspects was at average level. There was no significant difference between the faculty members' point of view considering the scientific position and teaching different groups and in the subsections of "organizational culture", "organizational structure" and "information technology infrastructure". The most influential and important index was "organizational culture" with 2.21 grade and the least important index was "information technology infrastructure" with 1.80 grade.

Conclusion In faculty members' point of view, the readiness for implementation of knowledge management system in Islamic Azad University of Mashhad is at an average level.

Keywords Knowledge Management; Organizational Culture; Organization and Administration; Technology

*Department of Business Management, Faculty of Human Sciences, Neyshaboor Branch, Islamic Azad University, Neyshabur, Iran.
[1]Department of Governmental Management, Faculty of Human Sciences, Mashhad Branch, Payam-e-Noor University, Mashhad, Iran.
[2]Department of Accounting & Management, Faculty of Human Sciences, Mashhad Branch, Islamic Azad University, Mashhad, Iran.

Correspondence
Address: No. 90, Toos 44, Toos Boulevard, Mashhad, Iran.
Phone: +989154181352
Fax: +985118683001
matin.esmail@gmail.com

Article History
Received: September 6, 2012
Accepted: February 4, 2013
ePublished: March 10, 2013

CITATION LINKS

[1] The governance of university-industry knowledge ... [2] Knowledge management in libraries and the role of university ... [3] Knowledge management and knowledge creation in academia: A study based on surveys in a ... [4] The application of the learning organization's indicators in public and Islamic ... [5] A survey of Shiraz Islamic Azad university with regard to learning organization from ... [6] Knowledge management. [7] Five critical knowledge management organizational ... [8] An effectiveness measurement model for knowledge management. [9] Will they academy learn to manage knowledge? [10] Investigating organizational readiness of knowledge management implementation by considering knowledge ... [11] Capabilities, processes and performance of knowledge management: A ... [12] Indicators of knowledge management capability for ... [13] Examining the impact of KM enablers on knowledge ... [14] Knowledge management and organizational performance: ... [15] An emprical study of knowledge management system implementation in public higher learning institution. [16] The application of knowledge management in enhancing the performance ... [17] Is higher education ready for knowledge management? [18] Is the University of Isfahan ready for implementing ... [19] Study of knowledge management infrastructures establishment in Isfahan ... [20] Increasing organizational learning ability based on a knowledge management ...

All keywords and available citations are linked in this page.

[Downloaded from edcbmj.ir on 2025-11-08]

آمادگی برای پیاده‌سازی مدیریت دانش در دانشگاه‌ها؛ دیدگاه اعضای هیات علمی دانشگاه آزاد اسلامی واحد مشهد

اسماعیل خدایی متین* MSc
گروه مدیریت بازرگانی، دانشکده علوم انسانی، واحد نیشابور، دانشگاه آزاد اسلامی، نیشابور، ایران
محمد موسوی PhD
گروه مدیریت دولتی، دانشکده علوم انسانی، واحد مشهد، دانشگاه پیام نور، مشهد، ایران
محمدرضا ذبیحی PhD
گروه حسابداری و مدیریت، دانشکده علوم انسانی، واحد مشهد، دانشگاه آزاد اسلامی، مشهد، ایران

چکیده

اهداف: امروزه دانشگاه‌ها به‌دلیل ماهیت عملکردی خود به‌عنوان مراکز اصلی خلق و اشاعه دانش می‌توانند بیشترین بهره را از مدیریت دانش ببرند. در این راستا، برای اجرای موثر مدیریت دانش، بررسی اولیه برای پیاده‌سازی آن از اهمیت بسزایی برخوردار است. هدف از انجام این پژوهش سنجش وضعیت "فرهنگ سازمانی"، "ساختار سازمانی" و "زیرساخت فنّاوری اطلاعات" در راستای پیاده‌سازی مدیریت دانش بود.

روش‌ها: این پژوهش توصیفی- پیمایشی در جامعه اعضای هیات علمی دانشگاه آزاد اسلامی واحد مشهد (۵۵۹ نفر) در سال تحصیلی ۹۱-۱۳۹۰ به انجام رسید و ۷۵ نفر به روش نمونه‌گیری تصادفی طبقه‌ای برای مطالعه انتخاب شدند. برای گردآوری داده‌ها از پرسش‌نامه دوبخشی شامل سئوالات جمعیت‌شناختی و ۵۰ گویه در سه زیربخش استفاده شد. برای تجزیه و تحلیل داده‌ها از روش‌های آمار توصیفی و آزمون‌های T تک‌نمونه‌ای، تحلیل واریانس و فریدمن به کمک نرم‌افزار SPSS 17 استفاده شد.

یافته‌ها: میزان آمادگی دانشگاه آزاد اسلامی واحد مشهد برای پیاده‌سازی مدیریت دانش در همه ابعاد متوسط ارزیابی شد. در زیربخش‌های "فرهنگ سازمانی"، "ساختار سازمانی" و "زیرساخت فناوری اطلاعات" بین دیدگاه اعضای هیات علمی با توجه به گروه‌های مختلف آموزشی و مرتبه علمی تفاوت معنی‌داری وجود نداشت. موثرترین و بااهمیت‌ترین شاخص "فرهنگ سازمانی" با رتبه ۲/۲۱ و کم‌اثرترین و کم‌اهمیت‌ترین شاخص "زیرساخت فنّاوری اطلاعات" با رتبه ۱/۸۰ بود.

نتیجه‌گیری: به نظر اعضای هیات علمی، میزان آمادگی پیاده‌سازی نظام مدیریت دانش در دانشگاه آزاد اسلامی واحد مشهد در سطح متوسطی قرار دارد.

کلیدواژه‌ها: مدیریت دانش، فرهنگ سازمانی، سازمان‌دهی و اجرا، فناوری

تاریخ دریافت: ۱۳۹۱/۰۶/۱۷
تاریخ پذیرش: ۱۳۹۱/۱۱/۱۶
* نویسنده مسئول: matin.esmail@gmail.com

مقدمه

امروزه دانشگاه‌ها در "موج سوم" یا "ماموریت سوم" خود قرار گرفته‌اند؛ این اصطلاح به نقش دانشگاه‌ها در توسعه و پیشرفت اقتصاد، در کنار دو نقش سنتی آنها، یعنی آموزش و پژوهش، اشاره دارد [۱]. در این راستا، بیشترین اهتمام جامعه دانشگاهی در ارتقا و تقویت سرمایه‌های فکری با بهره‌مندی از منابع موجود است. این منابع نه‌تنها شامل منابع اطلاعاتی، بلکه شامل نیروهای فکری و منابع انسانی می‌شود که لازم است با به‌کارگیری شیوه‌های صحیح مدیریت، شناسایی و به‌گونه‌ای سازمان‌یافته مورد بهره‌برداری قرار گیرند [۲]. مدیریت دانش به‌عنوان ابزاری قدرتمند، با مدیریت دارایی‌های دانشی آشکار و پنهان سازمان، فعالیت‌های دانشگاه‌ها را از مسایل آموزشی و پژوهشی فراتر می‌برد و باعث تحقق رسالت جدید دانشگاه‌ها در عصر دانش می‌شود. لازم به ذکر است که دانشگاه‌ها به‌عنوان مخازن عظیم دانش نقش مهمی در خلق و انتقال دانش به‌عنوان یکی از منابع حیاتی توسعه و پیشرفت اجتماعی ایفا می‌کنند [۳].

به‌کارنگرفتن مدیریت دانش در دانشگاه‌ها، احتمال ازدست‌رفتن بخش زیادی از سرمایه فکری و تولیدات علمی را افزایش می‌دهد. ایران از جمله کشورهای در حال توسعه است که مطالعات اندک در نظام آموزش آن نواقص و نارسایی‌های زیادی را در زمینه مدیریتی، اداری و تعلیم و تربیتی آن نشان می‌دهد [۴]. همچنین، در حال حاضر چالش اصلی فراروی توسعه علم و فنّاوری در ایران، ایجاد ساختار آموزشی و پژوهشی خلّاق، نوآور و خوداتکاست، به‌نحوی که بتواند براساس نیازهای مبرم و اولویت‌های جامعه، به شکلی پویا و مستمر، زمینه گسترش علم و دانش را میان گروه‌های مختلف اجتماع پدید آورد و با پژوهش در زمینه ایده‌های نو، نقش محرک نوآوری و توسعه اقتصادی جامعه را ایفا کند [۵].

بر همین اساس و برای تسریع در امر توسعه همه جانبه ایران، سند چشم‌انداز توسعه ۲۰ساله جمهوری اسلامی ایران دانش را محور توسعه دانسته است. در این سند به دانش، فنّاوری و مهارت به‌عنوان عناصر اصلی ایجاد ارزش افزوده توجه خاصی شده است. بخش اول قانون برنامه چهارم توسعه اقتصادی، اجتماعی و فرهنگی به "رشد اقتصاد ملی دانایی‌محور" و فصل چهارم از بخش اول این قانون به "توسعه مبتنی بر دانایی" اختصاص یافته است [۶].

مدیریت دانش بیشتر بر فعالیت‌های شناسایی، کسب، خلق، ذخیره، تسهیم و کاربرد دانش به‌وسیله افراد و گروه‌ها در سازمان تاکید دارد [۷]. در این ارتباط *ون*، مدیریت دانش را مجموعه‌ای از رویه‌ها برای خلق، اکتساب، تسهیم و کاربرد دانش برای ارتقای عملکرد سازمانی تعریف می‌کند [۸]. مدیریت دانش در آموزش عالی را "مجموعه‌ای از فرآیندهای سازمانی که از ایجاد و انتقال دانش در این موسسات حمایت کرده و دستیابی به اهداف سازمانی و دانشگاهی را میسر می‌سازد" تعریف می‌کنند [۹].

[Downloaded from edcbmj.ir on 2025-11-08]

از آنجاکه اندازه‌گیری پیش‌نیاز بهبود عملکرد است، وجود چارچوب مناسبی برای اندازه‌گیری وضعیت سازمان از منظر آمادگی در حوزه مدیریت دانش ضروری است. بنابراین، ارزیابی آمادگی مدیریت دانش سازمان، شامل شناسایی وضعیت کنونی مدیریت دانش و شناسایی تغییرات مورد نیاز برای افزایش قابلیت‌های مدیریت دانش در سازمان است [۱۰]. همچنین، ارزیابی هر سیستم قبل از استقرار آن، گامی اساسی در کاهش خطرپذیری طرح و مقاومت کارکنان در برابر تغییرات است.

از میان عوامل متعدد موفقیت پیاده‌سازی مدیریت دانش، توجه به قابلیت‌های زیربنایی دانش اهمیت بیشتری دارد. قابلیت‌های زیربنایی دانش به عواملی اشاره دارد که از فعالیت‌های مدیریت دانش در سازمان حمایت می‌کند و موجب ایجاد مزیت‌های رقابتی در سازمان‌ها می‌شود. در بیشتر مدل‌ها در زمینه قابلیت‌های زیربنایی دانش، فنّاوری، فرهنگ سازمانی و ساختار سازمانی عوامل اصلی و مشترک هستند. فنّاوری اطلاعات باعث تسهیل در خلق، تسهیم، ذخیره و کاربرد دانش در سازمان می‌شود [۱۱]. برای مدیریت دانش موثر باید فنّاوری متناسب به‌کار گرفته شود. فنّاوری باعث هم‌ارزی ساختارهای سازمانی می‌شود که این به نوبه خود باعث افزایش اثربخشی مدیریت دانش است [۱۲]. فرهنگ سازمانی مجموعه‌ای از ارزش‌ها، باورها، هنجارها و رویه‌هایی است که افراد سازمان در آن وجوه مشترک دارند. فرهنگ سازمانی موثر نقش مهمی در ایجاد محیط مناسب برای مبادله و حمایت از فعالیت‌های دانشی در سازمان دارد [۱۳]. همچنین، توانایی یادگیری سازمان‌ها، توسعه حافظه سازمانی و تسهیم دانش در آنها به فرهنگ بستگی دارد [۱۴]. ساختار سازمانی در ابعاد گوناگون می‌تواند یاریگر مدیریت دانش در دستیابی به اهدافش باشد. ساختار سازمانی، فرآیندهای مدیریت دانش و رهبری سازمانی را تحت تاثیر قرار می‌دهد [۱۲].

با وجود اهمیت مدیریت دانش در سازمان‌های امروزی، مطالعات پژوهشی اندکی در زمینه بررسی زیرساخت‌های مدیریت دانش در سازمان‌ها به‌ویژه در دانشگاه‌ها صورت گرفته است. *عبدا...* و همکاران در پژوهشی پیمایشی نشان می‌دهد که پیاده‌سازی سیستم مدیریت دانش در موسسات آموزش عالی دولتی مالزی پذیرفته شده، هر چند هنوز فرهنگ اشتراک دانش در این موسسات در سطح مطلوب قرار ندارد. وضعیت ساختار سازمانی نیز در موسسات آموزش عالی دولتی منطقه کلانگ‌والی مالزی برای پیاده‌سازی این نظام مناسب نیست. وضعیت آمادگی فنّاوری اطلاعات برای پیاده‌سازی مدیریت دانش در موسسات آموزش عالی مناسب است [۱۵]. *محی‌الدین* و همکاران با بررسی تاثیر به‌کارگیری مدیریت دانش در افزایش کارآیی دانشگاه‌های مالزی و همچنین بررسی عوامل موثر در پیشبرد اهداف مدیریت دانش گزارش می‌کنند که حمایت زیرساختی، فرهنگ اطلاعاتی، فراهم‌آوری، تولید، ذخیره و اشاعه دانش، مولفه‌های اساسی در شکل‌دهی ابتکارات اولیه مدیریت دانش هستند. تغییر در فرهنگ و عوامل انسانی بسیار مشکل است ولی این تغییرات تاثیرات چشمگیری در موفقیت پروژه‌های مدیریت دانش دارد [۱۶]. *راولی* با بررسی قابلیت کاربرد مفاهیم مدیریت دانش در دانشگاه‌های کانادا بیان می‌کند که برای ایجاد محیط مبتنی بر دانش در دانشگاه‌ها مشکلاتی وجود دارد. همچنین اجرای مدیریت دانش موثر در دانشگاه‌های کانادا مستلزم اصلاح ساختار سازمانی و سیستم پاداش‌دهی است. *راولی* برخلاف دو مطالعه پیشین، میزان وجود زیرساخت فنّاوری اطلاعات را در دانشگاه‌های کانادا برای تسهیل فعالیت‌های اشتراک دانش مناسب می‌داند [۱۷]. *فتح‌اللهی* و همکاران، دانشگاه اصفهان را در بُعد فرهنگ برای پیاده‌سازی مدیریت دانش از آمادگی نسبتاً مطلوبی برخوردار می‌دانند، ولی به نظر ایشان در دو عامل ساختار و فرآیندها و زیرساخت فنّاوری اطلاعات این آمادگی دیده نمی‌شود [۱۸]. براساس نتایج *زمانی* و همکاران، میان زیرساخت‌های اساسی مدیریت دانش در سطح دانشکده علوم تربیتی و روان‌شناسی دانشگاه اصفهان، زیرساخت فنی وضعیت نسبتاً مناسبی دارد ولی دو عامل مدیریت و فرهنگ سازمانی در شرایط مناسبی قرار ندارند [۱۹].

با توجه به تغییر و تحولات دانش مدیریت در سطح جهان و تغییر و تحولات در ساختار آموزش عالی در جهان و همچنین با توجه به برنامه‌های کلان دولت در زمینه دستیابی به رشد پایدار در جامعه اسلامی ایران، ضروری است که سیستم آموزش عالی کشور چه در بخش دولتی و چه در بخش خصوصی، در این حرکت ملی نیز با تعریف نقش خود در توسعه اقتصادی ایران، مشارکت مناسبی در جهت تحقق اهداف ۲۰ساله ایفا کند. در راستای آنچه ذکر شد، ضروری است که به دانشگاه با رویکرد سازمان یادگیرنده نگریسته شود که لازمه این بینش به‌کارگیری نظام مدیریت دانش در سیستم دانشگاهی ایران است. هدف از انجام این پژوهش سنجش وضعیت "فرهنگ سازمانی"، "ساختار سازمانی" و "زیرساخت فنّاوری اطلاعات" در راستای پیاده‌سازی مدیریت دانش در دانشگاه آزاد اسلامی واحد مشهد از نظر اعضای هیات علمی این دانشگاه بود.

روش‌ها

این پژوهش توصیفی- پیمایشی در جامعه اعضای هیات علمی دانشگاه آزاد اسلامی واحد مشهد (۵۵۹ نفر) در سال تحصیلی ۹۱-۱۳۹۰ به انجام رسید. روش نمونه‌گیری به دلیل وجود طبقات مختلف (دانشکده‌ها) تصادفی طبقه‌ای بود. حجم نمونه با استفاده از فرمول کوکران ۷۰ نفر برآورد شد. پس از توزیع ۱۰۰ پرسش‌نامه، ۷۵ پرسش‌نامه برگشت داده شد.

ابزار گردآوری داده‌ها پرسش‌نامه *رمپرساد* بود [۱۹]. پرسش‌نامه مورد نظر با نظرات متخصصان، صاحب‌نظران و استادان مربوط

[Downloaded from edcbmj.ir on 2025-11-08]

مورد اصلاح و بازنگری قرار گرفت و در نهایت پرسش‌نامه‌ای تدوین شد که روایی آن مورد تایید صاحب‌نظران قرار گرفت. پرسش‌نامه پژوهش دارای دو قسمت بود. در قسمت اول پرسش‌های جمعیت‌شناختی (سن، وضعیت تاهل، جنسیت، مدرک تحصیلی، مرتبه علمی و گروه آموزشی) قرار گرفت. قسمت دوم شامل ۵۰ گویه در قالب مقیاس پنج‌گزینه‌ای لیکرت و در سه زمینه "فرهنگ سازمانی" (۲۵ سئوال)، "ساختار سازمانی" (۱۵ سئوال) و "فنّاوری اطلاعات" (۱۰ سئوال) بود. برای سنجش پایایی پرسش‌نامه، ۲۰ نفر به‌صورت آزمایشی به آن پاسخ دادند که همبستگی آن و با استفاده از روش آلفای کرونباخ ۰/۹۴ محاسبه شد. ضریب آلفا برای زیربخش "فرهنگ سازمانی" برابر با ۰/۹۳، برای زیربخش "ساختار سازمانی" برابر با ۰/۹۱ و برای زیربخش "زیرساخت فنّاوری اطلاعات" برابر با ۰/۸۱ بود.

برای تجزیه و تحلیل داده‌ها از روش‌های آمار توصیفی و آزمون‌های T تک‌نمونه‌ای (مقایسه میانگین مولفه‌ها)، تحلیل واریانس (مقایسه میانگین نمرات) و فریدمن (رتبه‌بندی زیرساخت‌های اساسی سامانه مدیریت دانش) به کمک نرم‌افزار SPSS 17 استفاده شد.

نتایج

۳۴ نفر (۴۵/۳٪) از شرکت‌کنندگان در مطالعه زن و ۵۴ نفر (۷۲٪) دارای مدرک دکتری بودند (جدول ۱).

جدول ۱) فراوانی مطلق و نسبی ویژگی‌های جمعیت‌شناختی اعضای هیات علمی شرکت‌کننده در مطالعه

ویژگی	فراوانی مطلق	فراوانی نسبی
مرتبه علمی		
استاد	۳	۴
دانشیار	۵	۶/۷
استادیار	۴۳	۵۷/۳
مربی	۲۴	۳۲
وضعیت تأهل		
مجرد	۱۰	۱۳/۳
متأهل	۶۵	۸۶/۷
جنسیت		
زن	۳۴	۴۵/۳
مرد	۴۱	۵۴/۷
تحصیلات		
کارشناسی‌ارشد	۲۱	۲۸
دکتری	۵۴	۷۲
گروه آموزشی		
علوم انسانی	۲۴	۳۲
علوم پایه	۱۲	۱۶
فنی و مهندسی	۲۵	۳۳/۳
پزشکی	۱۴	۱۸/۷

از نظر اعضای هیات علمی، میانگین مولفه فرهنگ سازمانی ۳/۱۰±۰/۶۵ (t=۱/۳۲۵ ؛p=۰/۱۸۹)، مولفه ساختار سازمانی ۲/۹۸±۰/۸۱ (t=-۰/۲۴۸ ؛p=۰/۱۶۷)، مولفه زیرساخت فناوری اطلاعات ۲/۸۷±۰/۸۱ (t=-۱/۳۹۵ ؛p=۰/۱۶۷) و مدیریت دانش ۳/۰۲±۰/۶۵ (t=۰/۲۱۹ ؛p=۰/۸۲۷) بود. میزان آمادگی دانشگاه آزاد اسلامی واحد مشهد برای پیاده‌سازی مدیریت دانش در همه ابعاد متوسط ارزیابی شد.

در زیربخش‌های "فرهنگ سازمانی"، "ساختار سازمانی" و "زیرساخت فنّاوری اطلاعات" بین دیدگاه اعضای هیات علمی با توجه به گروه‌های مختلف آموزشی و مرتبه علمی تفاوت معنی‌داری وجود نداشت (p>۰/۰۵؛ جدول ۲).

جدول ۲) میانگین نمره آمادگی عوامل پیاده‌سازی نظام مدیریت دانش در دانشگاه آزاد اسلامی مشهد از دید اعضای هیأت علمی

ویژگی	فرهنگ سازمانی	ساختار سازمانی	زیرساخت فناوری اطلاعات
گروه آموزشی			
علوم انسانی	۲/۸۱±۰/۷۱	۲/۷۰±۰/۹۱	۲/۶۵±۰/۹۲
فنی و مهندسی	۳/۲۵±۰/۵۶	۳/۰۶±۰/۶۹	۲/۹۱±۰/۷۷
علوم پایه	۳/۱۸±۰/۷۴	۳/۰۱±۰/۷۰	۲/۹۳±۰/۷۱
پزشکی	۳/۲۳±۰/۴۷	۳/۲۸±۰/۷۷	۳/۱۱±۰/۷۳
مرتبه علمی			
استاد	۳/۱۶±۰/۳۱	۳/۵۸±۱/۱۱	۳/۶۷±۱/۱۵
دانشیار	۲/۸۵±۰/۶۷	۲/۷۶±۰/۷۱	۲/۶۲±۰/۸۸
استادیار	۳/۰۵±۰/۷۰	۳/۳۲±۰/۹۰	۲/۸۲±۰/۸۲
مربی	۲/۹۱±۰/۸۰	۳/۰۸±۰/۷۷	۲/۹۱±۰/۷۳

موثرترین و بااهمیت‌ترین شاخص "فرهنگ سازمانی" با رتبه ۲/۲۱ و کم‌اثرترین و کم‌اهمیت‌ترین شاخص "زیرساخت فنّاوری اطلاعات" با رتبه ۱/۸۰ بود (sig=۰/۰۱).

بحث

"فرهنگ سازمانی" به‌عنوان مهم‌ترین زیرساخت مدیریت دانش در وضعیت آمادگی متوسطی در دانشگاه آزاد اسلامی واحد مشهد قرار دارد. یافته‌های پژوهش حاضر در خصوص "فرهنگ سازمانی" با نتایج پژوهش *فتح‌اللهی* و همکاران، همخوانی دارد [۱۸]. در حالی که در دیگر پژوهش‌های *زمانی* و همکاران، *راولی*، *عبدا...* و همکاران و *محی‌الدین* و همکاران، این عامل چالش و مانع عمده برای بهره‌جویی از مدیریت دانش عنوان شده است [۱۵، ۱۶، ۱۷، ۱۹]. میزان آمادگی زیربخش ساختار سازمانی برای پیاده‌سازی مدیریت دانش در دانشگاه آزاد اسلامی واحد مشهد در سطح متوسطی است. این در حالی است که در تمامی پژوهش‌های دیگر، این عامل در وضعیت نامطلوبی گزارش شده است [۱۵، ۱۶، ۱۷، ۱۸، ۱۹].

[Downloaded from edcbmj.ir on 2025-11-08]

زیربخش "زیرساخت فنّاوری اطلاعات" در دانشگاه آزاد اسلامی واحد مشهد برای پیاده‌سازی مدیریت دانش در سطح متوسطی قرار دارد. این زیربخش با توجه به میانگین ۱/۸۰±۲/۸۷ نسبت به دو زیربخش دیگر در وضع نامناسب‌تر و کم‌اهمیت‌تری در دانشگاه آزاد اسلامی واحد مشهد به‌سر می‌برد. توجه به رشد سایر زیرساخت‌ها در کنار زیرساخت فنّاوری اطلاعات حایز اهمیت است. چرا که فراهم‌بودن فنّاوری اطلاعات به‌تنهایی نمی‌تواند عاملی برای موفقیت طرح مدیریت دانش باشد. چه‌بسا با وجود زیرساخت فنّاوری اطلاعت مناسب در یک سازمان، به دلیل فرهنگ نامناسب برای به‌اشتراک‌گذاشتن دانش، وجود قوانین و ساختارهای دست‌وپاگیر برای رشد و اشاعه دانش یا حتی عدم توانایی افراد برای استفاده از تجهیزات و امکانات فنّاوری اطلاعات، مدیریت دانش با شکست مواجه شود. یافته‌های این قسمت از پژوهش با یافته‌های پژوهش‌های *زمانی* و همکاران، *راولی* و *عبدا...* و همکاران که حاکی از وجود زیرساخت فنّاوری اطلاعات مناسب برای پیاده‌سازی مدیریت دانش در سازمان‌هایی بود که ایشان در آن به پژوهش پرداخته بودند، همخوانی دارد [۱۶، ۱۷، ۱۹]. در حالی که، *فتح‌اللهی* و همکاران گزارش می‌کنند که میزان وجود زیرساخت فنّاوری اطلاعات در دانشگاه اصفهان برای تسهیل فعالیت‌های اشتراک دانش در وضعیت نامطلوبی قرار دارد [۱۸].

با توجه به آنکه در بیشتر نظرسنجی‌ها معمولاً پاسخ‌دهندگان، به‌ویژه پاسخ‌دهندگان کم‌اطلاع، تمایل دارند گزینه متوسط را انتخاب نمایند و این پدیده نشانگر احتمال وجود خطای گرایش به مرکز است، پژوهش حاضر نیز از این امر استثنا نیست و این پدیده یکی از محدودیت‌های پژوهش حاضر به‌شمار می‌رود.

با درنظرگرفتن زیرساخت‌های اساسی مورد بررسی در پژوهش و برای رسیدن به سطح آمادگی مطلوب‌تر برای پیاده‌سازی نظام مدیریت دانش مواردی از قبیل فرهنگ‌سازی (فرهنگ سازمانی مناسب می‌تواند نتایج فردی و سازمانی فراوانی به همراه داشته باشد)، اصلاح معیارهای ارزیابی عملکرد و بهینه‌سازی نظام دستمزدها و مشوق‌ها (مدیران با توجه به اهمیت دانش باید آن را در ارزیابی عملکرد افراد مورد توجه قرار دهند)، توجه به فنّاوری اطلاعات (لازم است تا مدیران دانشگاهی برنامه‌ریزی‌های لازم را برای توسعه آموزش‌های مورد نیاز در خصوص استفاده موثر از ابزار فنّاوری اطلاعات و تقویت رغبت برای استفاده از این ابزار به خصوص برای فعالیت‌های اشتراک دانش برای پژوهشگران انجام دهند)، حمایت مدیران ارشد دانشگاه (این حمایت در جهت‌گیری دانایی‌محور مدیران ارشد در تعریف و تدوین چشم‌اندازها، اهداف و راهبردهای دانشگاه، استخدام نیروی مناسب، برگزاری دوره‌های آموزشی مدیریت دانش، ترمیم حقوق و دستمزد دانشگران و غیره تجلی می‌یابد)، آشنایی مدیران دانشگاه با مفهوم مدیریت دانش (برگزاری دوره‌های آشنایی با مدیریت دانش، بیش از پیاده‌سازی و آشناساختن دانشگاهیان با منافع به‌کارگیری مدیریت دانش، برای خود ایشان و هم برای دانشگاه، در افزایش تمایل افراد برای شرکت در فعالیت‌های اشتراک دانش تاثیرگذار است و به کاهش مقاوت ایشان در برابر تغییر می‌انجامد)، ضرورت به‌کارگیری مدیران دانش (مدیر دانش به‌طور معمول، بر گردآوری دانش از افراد و ارایه آن در شکل سازمان یافته متمرکز است که معمولاً این دانش می‌تواند از راه سیستم‌های کامپیوتر در کتابخانه‌ها ذخیره شده و مورد استفاده قرار گیرد) و اصلاح ساختار سازمانی و نمودار سازمانی (افراد باید بتوانند با کمترین واسطه با یکدیگر ارتباط برقرار کنند و در صورت لزوم در حداقل زمان از دانش یکدیگر بهره‌مند شوند) پیشنهاد می‌شود.

نتیجه‌گیری

به نظر اعضای هیات علمی، میزان آمادگی پیاده‌سازی نظام مدیریت دانش در دانشگاه آزاد اسلامی واحد مشهد در سطح متوسطی قرار دارد.

منابع

1- Rossi R. The governance of university-industry knowledge transfer. Eur J Innov Manag. 2010;13(2):155-71.
2- Hazeri A, Sarafzadeh M. Knowledge management in libraries and the role of university libraries. Nama Electronic J. 2006;14(5):1-5. [Persian]
3- Tian J. Knowledge management and knowledge creation in academia: A study based on surveys in a Japanese research university. J Knowl Manag. 2009;13(2):76-92.
4- Attafar A, Bahrami Samani M. The application of the learning organization's indicators in public and Islamic Azad universities of Shahrekord. Higher Educ J. 2008;2(1):161-79. [Persian]
5- Jamalzadeh M, Rahgozar H, Alavi F. A survey of Shiraz Islamic Azad university with regard to learning organization from the perspective of faculty members. Q J Appr Educ Admin. 2011;2(5):71-94. [Persian]
6- Hasanzadeh M. Knowledge management. Tehran: Ketabdar Publications; 2007. [Persian]
7- Sun P. Five critical knowledge management organizational themes. J Knowl Manag. 2010;14(4):507-23.
8- Wen Y. An effectiveness measurement model for knowledge management. Knowl Syst. 2009;22(5):363-7.
9- Townley CT. Will they academy learn to manage knowledge? Educ Q. 2003;2:8-11.
10- Dastranj Mamaghani N, Akhavan P, Saghafi F. Investigating organizational readiness of knowledge management implementation by considering knowledge management effective success factors. Iran Res Institute Sci Technol. 2011;26(3):493-517. [Persian]
11- Lee YC, Lee SK. Capabilities, processes and performance of knowledge management: A structural approach. Hum Factors Ergon Manuf. 2007;17(1):21-41.
12- Aujirapongpan S, Vadhanasindhu P, Chandrachai A, Cooparat P. Indicators of knowledge management capability for KM effectiveness. J Inform Knowl Manag Syst. 2010;40(2):183-203.

[Downloaded from edcbmj.ir on 2025-11-08]

13- Allameh M, Zare M, davoodi M. Examining the impact of KM enablers on knowledge management processes. Procedia Comput Sci. 2011;3:1211-23.
14- Mills A, Smith T. Knowledge management and organizational performance: A decomposed view. J Knowl Manag. 2011;15(1):156-71.
15- Abdullah R, Selamat M, Jaafar A, Abdullah S, Sura S. An emprical study of knowledge management system implementation in public higher learning institution. Int J Comput Sci Network Secur. 2008;8(1):281-90.
16- Mohayidin MG, Azirawani N, Kamaruddin MN, Margono ML. The application of knowledge management in enhancing the performance of Malaysian universities. J Knowl Manag. 2007;5(3):301-12.
17- Rowley J. Is higher education ready for knowledge management? Int J Educ Manag. 2000;14(7):325-33.
18- Fathollahi B, Afshar Zanjani E, Nozari D. Is the University of Isfahan ready for implementing knowledge management? National Libr. 2010;21(3):6-20. [Persian]
19- Zamani BE, Hoseyni Gh, Yarmohamadzadeh P. Study of knowledge management infrastructures establishment in Isfahan University from the viewpoint of faculty members. J Educ Sci Stud. 2008;1(2):49-66. [Persian]
20- Rampersad H. Increasing organizational learning ability based on a knowledge management quick scan. J Knowl Manag Prac. 2002;3:30-5.

[Downloaded from edcbmj.ir on 2025-11-08]